

ARGUS

DE STEM VAN SPRAKELOZE WILDE DIEREN

INHOUD

DECEMBER 2002 JAARGANG 27 NUMMER 4

- 4 *Harm Niesen: Terug naar af* Naar een verantwoord faunabeheer? Door de afnemende belangstelling voor natuur- en milieu winnen direct belanghebbenden als boeren en jagers steeds meer terrein in Den Haag.
- 5 *Niko Koffeman: Kies partij voor de dieren* Interview met Marianne Thieme, lijsttrekker van de Partij voor de Dieren.
- 8 **Wilde Kokkels** Over de kersverse oprichting van een Stichting die zich sterk maakt voor de broodnodige strijd tegen de Kokkelvisserij in de Waddenzee.
- 10 *Gerard Ellenbroek: Jagen in de Achterhoek(1)* De Kruisbergse bossen. Jagers en jachttopzichters trekken zich niets aan van regels en wetten en maken van de Achterhoekse bossen een schietkermis.
- 16 *Pauline de Jong: Waddenzee in de uitverkoop* Raad van State diskwalificeert zich opnieuw als hoogste rechtscollege.
- 19 **Vossenvrijstaat** Korte terugblik op de actie van SP en De Faunabescherming naar aanleiding van het debat in de Tweede Kamer over het weer brij bejaagbaar maken van de vos.
- 20 **De buit van Vos(s)** *Vaste rubriek.*
- 21 *Pauline de Jong: Groot alarm!* De Flora- en faunawet van tafel geveegd. Jagers misbruiken politieke chaos in Den Haag. Regeringspartijen, LN en De Jong doen hun uiterste best de Flora- en faunawet weer terug te draaien tot een Jachtwet.
- 24 *Geurt Besselink: Jacht in het Geldersch Landschap* De Veluwe natuurgebieden als 'speelplaats' voor hobbyjagers.
- Omslag** De fazant: ondanks alle mooie beloften uit de jagerswereld lijkt het er maar niet op dat er ooit een einde komt aan het illegaal uitzetten van en de jacht op deze prachtige vogels (foto: Geurt Besselink).
Zie ook pagina 10 t/m 15.

COLOFON

ISSN 0166-5073

Argus is het kwartaaltijdschrift van De Faunabescherming, Amsteldijk Noord 135, 1183 TJ Amstelveen, Telefoon (020) 641 07 98. Argus wordt toegestuurd aan donateurs die minstens € 16,- per jaar betalen via Postbanknummer 3522188 te 's-Graveland. Sympathisanten betalen minstens € 5,- per jaar en ontvangen jaarlijks de Fauna-Nieuwsbrief. Indien u De Faunabescherming testamentair wenst te gedenken, wordt u verzocht contact op te nemen met de penningmeester.

Redactie

Gerard Ellenbroek, Bob Hagen, Pauline de Jong, Niko Koffeman, Norman van Swelm, Harm Niesen.

Redactieadres

Gerard Ellenbroek, Ratelaar 47, 7322 GM Apeldoorn, Telefoon (055) 360 36 06, E-mail: ga.ellenbroek@chello.nl

Fotoredactie

Rob Busser, Berkelsingel 5, 7201 BK Zutphen, Telefoon (0575) 51 54 62, Telefax (0575) 54 61 43 E-mail: studiorb@planet.nl

Vormgeving

Rob Busser (studio RB), Zutphen

Druk

Tesink bv, Zutphen

Donateursadministratie

Postbus 150, 6870 AD Renkum

Doelstelling

De Faunabescherming is een landelijke organisatie. Haar doel is een ethisch en wetenschappelijk verantwoord faunabeleid. De Faunabescherming tracht haar doel te bereiken door het bepleiten van verbetering in de wetgeving, het propageren van milieuvriendelijke beheersmaatregelen, het stimuleren van onderzoek en het bekend maken van onderzoeksresultaten aan beleidsinstanties en publiek.

Bestuur

I. v.d. Abeele, R. Boeve-Bant, M.C.J. Bouterse, R. Busser, G.A. Ellenbroek, A. Hertsberg, A.P. de Jong, N. Koffeman, H.H. Niesen, J. Poeder, R. Stockmann, S.H.D. Voss.

Adviseur

G. Udo

Secretariaat

Mw. A. P. de Jong, Amsteldijk Noord 135, 1183 TJ Amstelveen, Telefoon (020) 641 07 98, Telefax (020) 647 37 00, E-mail: faunabescherming@wxs.nl

Penningmeester

Mw. R. Boeve-Bant, Bergsepad 6, 1244 PS Ankeveen, Telefoon (0294) 25 13 19

Knipselkrant

Zes keer per jaar verschijnt de Fauna-Knipselkrant, een bloemlezing van de in de Nederlandse pers verschenen artikelen over jacht en faunabeleid. U kunt zich abonneren door overmaking van € 8,- per jaar op Postbanknummer 116072 ten name van donateursadministratie De Faunabescherming te Renkum, onder vermelding van 'Knipselkrant'. Voor de krant bestemde knipsels kunnen worden gestuurd naar: Fauna-Knipselarchief, Ollieslagershorst 103, 7328 NM Apeldoorn.

Vangkooi, een overdekte voerbak en een fazanterie in de Kruisbergse Bossen bij Doetinchem (zie verder pagina 10 t/m 15). De opname van de vangkooi met lokaas is gemaakt op 7 april 2002.

Actie in Den Haag tegen het opnieuw vrijgeven van de vossenjacht (zie pagina 8).

Terug naar af

Er is een groep mensen voor wie deze donkere dagen voor kerstmis de mooiste tijd van het jaar vormen. Daarom is het voor een andere, veel grotere groep nu buiten helemaal niet leuk. Tijdens een modaal woon-werk ritje kom je toch al gauw meer dan één maal een groepje groenjassen tegen, vergezeld van door het veld razende hond, in een door alle dieren in paniek verlaten landschap. Hazen zie je nu nog het meest. Dood, wel te verstaan, want de schade die ze vlak voor de kerst aanrichten is volstrekt niet te tolereren. Toevallig? Wie zou het wagen te twijfelen aan de kennis en betrouwbaarheid van deze deskundigen bij uitstek? Natuur bestaat in Nederland bij de gratie van jagers en boeren. Waarom hebben we dat niet veel eerder ingezien, dat had een hoop onnodig werk bespaard. Waarom hebben we niet al veel eerder geluisterd naar algemeen als wijs en onpartijdig bekend staande landgenoten als Hans Wiegel en Bennie Jolink? Onze arrogantie was volkomen misplaatst. Te denken dat natuur iets is waar je zoveel mogelijk met je handen van afblijft. Dat beheer van die natuur zou moeten plaatsvinden op grond van feiten. Dat er wetenschappelijk verantwoord onderzoek naar die feiten gedaan zou worden om ons te beschermen tegen charlatans, die op persoonlijk gewin uit zijn. De richting waarin de maatschappij zich ontwikkelt is duidelijk: de mening van deskundige wetenschappers zal in de 21e eeuw steeds minder als relevant worden gezien. Terreinbeheerders zullen zich in toenemende mate laten leiden door de mening van pressiegroepen en de ongefundeerde meningen van het grote publiek. Waardoor er voor 'echte wilde' natuur geen ruimte meer zal zijn. Klinkt somber? Teken genoeg die in die richting wijzen. Vroeger, heel lang geleden, werden wij bestuurd door politici die een eigen mening hadden. Misschien waren ze niet allemaal even verstandig, maar het was hun eigen mening en ze waren bereid te trachten hun eigen idealen te verwezenlijken. Dat is verleden tijd. Politici doen nu wat naar hun idee het meest aansluit bij het gezonde, luidkeels geuite volksgevoel. Zo staat het nu onomstotelijk vast dat alleen boeren weten wat het beste is voor weidevogels. Minister Kamp (VVD), nog van VROM heeft dat persoonlijk vastgesteld. Geen wonder dus dat minister Veerman (CDA), nog van LNV, daarom geen geld meer uitgeeft voor natuurbehoud. Alles is voor de boeren. En vos, kauw en zwarte kraai moeten weer zonder enige restrictie bejaagd worden. Ganzen, meerkoeten en smienten komen ook aan de beurt. Boeren en jagers zijn namelijk overtuigd van hun schadelijkheid voor landbouw en weidevogels. Stelde niet dezelfde minister nog kort geleden vast dat jagen op vossen niet effectief is? Waar zijn de rapporten die uitwijzen dat kraaiachtigen ernstige schade aanrichten in de landbouw. Of het onderzoek naar de werkelijke gevolgen van bejaging. Hoeft ook niet. Praktijkervaring is meer dan voldoende, zelfs voor instanties als het Faunafonds die pretenderen onafhankelijke adviezen te geven. Bijna kamerbreed is men van mening dat de Nederlandse natuur niet zonder intensieve bejaging kan. Alleen SP en Groen Links bieden enige tegenstand, PvdA heeft nog geen echte specialist op dit gebied. De anderen dan wel? Onder de honderdvijftig kamerleden zitten verscheidene jagers, flink wat leden met een agrarische achtergrond en helemaal niemand die een spreekwoord van een merel kan onderscheiden. Een jaar geleden waren we teleurgesteld over de uiteindelijke vorm die de Flora- en faunawet had gekregen en vonden we de verbeteringen maar marginaal. Dat ligt nu wel even anders. We zijn weer helemaal terug bij af. De donkere dagen zullen ook na kerstmis nog wel even voortduren. Ten minste tot 22 januari. De kans is heel erg klein, maar wie weet, is er daarna een meerderheid te vinden om deze genadeloos getorpedeerde wet weer boven water te krijgen.

Harm Niesen

Kies partij

Zeven vragen aan de jongste lijsttrekker van de jongste partij van Nederland: de Partij voor de Dieren.

1 Hoe ben je ertoe gekomen om lijsttrekker te worden van de PvdD?

Mijn liefde voor dieren loopt als een rode draad door mijn leven. Ik ben opgegroeid in een warm nest op de Zuid-Veluwe.

Altijd dol geweest op in het wild levende dieren, paarden, huisdieren. Later kwam het besef dat al die betonnen barakken op de Veluwe vol staan met landbouwhuisdieren die geen daglicht te zien krijgen, op het beton staan in veel te krappe hokken, letterlijk een uitzichtloos leven hebben, dat eindigt in een afschuwelijke rit naar het slachthuis. Ik ben dus zelf vegetariër geworden en heb besloten rechten te gaan studeren om te zien op welke wijze ik via die studie me met de rechten van dieren bezig zou kunnen gaan houden. Het was echt onthutsend om te merken dat er eigenlijk helemaal niets geregeld is op het gebied van dierenrechten, geen hoogleraar die me er iets over kon vertellen. Na eerst als jurist in het bedrijfsleven gewerkt te hebben, heb ik op het punt gestaan de rechtersopleiding te gaan doen. Ik was al door

voor de dieren!

de selectie maar omdat ik in mijn vrije tijd vrijwilligerswerk deed voor dieren (onder meer als provinciaal fauna-consulent voor de dierenbescherming) heb ik in plaats daarvan besloten mijn oude passie weer op te pakken maar nu als professional. Ik ben beleids-medewerker geworden bij Bont voor Dieren. Een fascinerende baan, ik ben net terug van een internationale conferentie in Canada tegen de zeehondenjacht. Maar vaak is het werk ook frustrerend. Kijk naar het nertsenfokverbod: het was er bijna na twintig jaar strijd, en in een paar maanden tijd zien CDA, VVD en LPF kans de klok weer twintig jaar terug te draaien. En de vanouds diervriendelijke oppositie? Die stond erbij en keek ernaar. Het is toch van de gekke dat dieren geen grondrechten hebben maar leven bij de politieke waan van de dag!

Daar moet iets aan gebeuren en daarom hebben we als dierenbeschermers de handen ineen geslagen om een nieuwe politieke partij te beginnen met dierenwelzijn als hoofdthema. Een wereldprimeur, nog nooit vertoond! We gaan opkomen voor de zwaksten in de samenleving, de stemlozen. Zorgen dat dierenwelzijn opnieuw op de agenda komt, zodat de woordvoerders dierenwelzijn van PvdA, SP en GroenLinks óók weer podiumtijd gaan krijgen. Nu gaat het echt alleen over mensenbelangen in de politiek en de gevestigde politici hebben niet de guts daar iets aan te doen.

Ik was vanaf het begin zo bevlogen van het idee, dat men direct zei: jij bent onze lijsttrekker. Ik vind het een hele eer, niet eens zozeer voor mezelf, maar vooral omdat ik het idee heb dat ik nu echt iets voor dieren kan gaan betekenen. Als de kiezers dat willen natuurlijk.

2 Veel mensen zullen sceptisch reageren en zeggen: alwéér een one-issue partij?

Dat vind ik nou juist zo raar! In Nederland zijn drie miljoen mensen lid van natuur-, milieu- en dierenbeschermingsorganisaties die zich druk maken over zaken die ons allemaal raken en die zelfs het voortbestaan van onze planeet betreffen. Meer dan 700.000 mensen

gaan zelfs zover dat ze heel veel rekening houden met dierenwelzijn bij alles wat ze eten: ze zijn vegetariër of zeer serieuze vleesverlater. Waarom zou je elke dag wel op de ingrediëntenlijst van alles wat je eet kijken, maar in het stemhokje je ogen sluiten voor dierenwelzijn?

Waarom zou je alleen aan je eigen belangetjes denken in het stemhokje? De aftrekbaarheid van je hypotheekrente, de lengte van de wachtlijsten in de zorg, veiligheid en integratie. Waarom gaat het nooit om de veiligheid en integratie van dieren? We leven in dit land met pakweg zestien miljoen mensen, maar er zijn wel meer dan een miljard dieren! Zij zijn echt helemaal niet vertegenwoordigd in het parlement. Hun stem wordt niet of nauwelijks gehoord. Er is een tijd geweest dat mensen het ondenkbaar vonden dat de slavernij zou worden afgeschaft of de kinderarbeid. Of dat vrouwen kiesrecht zouden krijgen. We zijn inmiddels bijna honderd jaar verder, het is tijd voor een nieuwe emancipatiebeweging die duidelijk maakt dat dieren, die ook gevoelens van angst en pijn kennen, ook eigen belangen hebben.

Waarom zou een partij voor de arbeiders, de rooms katholieken, de christelijk gereformeerden of de ondernemers wel bestaansrecht hebben en geen one-issue partij genoemd worden, terwijl een Partij voor de Dieren met argwaan wordt bekeken?

Als je opkomt voor de zwaksten, voor de stemlozen, kun je net zo goed iets vinden van de aanval op Irak, als wanneer je de arbeiders of de ondernemers vertegenwoordigt. Nee, we zijn zeker geen one-issue partij, maar een nieuwe brede emancipatiebeweging, met een kiezerspotentieel van veertien zetels, want alleen al die 700.000 vegetariërs en vleesverlaters representeren dat zetelaantal. Ik moet je zeggen dat we met de helft ook al heel blij zouden zijn, sterker nog, dat we blij zijn met elke zetel, maar ik voorspel je: de kans is groot dat wij de grote verrassing gaan neerzetten bij de kamerverkiezingen van 22 januari. En zeg nu zelf: je zou toch niet blij zijn als dieren-

beschermers wanneer de PvdD een groot succes zou worden en je hebt er zelf niets aan bijgedragen?

3 Daar raak je een gevoelige snaar, want wat als jullie geenzetel halen, dan is je stem toch verloren?

Dat is ook een hardnekkig misverstand. Bij elke partij kan je stem verloren gaan. Stel dat je GroenLinks stemt en die partij komt op tieneneenhalf zetels. Dan kan jouw stem toch net zo goed 'verloren gaan' in die laatste halve zetel die ze niet krijgen?

Wat is het verschil als je stem naar onze halve zetel zou gaan (wat ik echt niet geloof; de ouderenpartijen kwamen zelfs binnen met zeven zetels, hoewel ze daar niet erg zuinig op geweest zijn) of naar de laatste halve zetel die GroenLinks, SP of Christenunie niet krijgt? Het is alleen de suggestie dat jouw stem er toch in zit, maar in werkelijkheid is er echt geen verschil!

Overigens wil ik ook nog wel even benadrukken dat je met een beperkt aantal zetels toch grote invloed kunt uitoefenen. Met de huidige politieke verhoudingen is het zeer wel denkbaar dat juist de kleine partijen nodig zullen blijken bij het vormen van het kabinet, hetzij via gedoogsteun, hetzij via meeregeren. Je ziet nu al dat de drie zetels die het CDA vanuit de agrarische sector krijgt geheel bepalend zijn voor het complete landbouwbeleid van het CDA. De SP heeft twintig jaar tevergeefs geprobeerd in de kamer te komen en kwam er acht jaar geleden voor het eerst in met krap twee zetels. Moet je nu eens kijken in de peilingen. Mensen staren zich blind op Big is Beautiful, maar als je echt invloed wil hebben kan je toch maar het best stemmen op een kleine principiële partij waar je stem echt telt.

En veel keuze is er niet op dit moment. Zelfs SP en GroenLinks en Christenunie hebben dierenwelzijn tot een bijzaak in hun verkiezingsprogramma gemaakt. Hun lijsttrekkers hoor je er niet over en hun woordvoerders hoor je nauwelijks. Weet jij bijvoorbeeld zo uit je hoofd wie verantwoordelijk is voor dierenwelzijn binnen PvdA, D66, GroenLinks, SP en Christenunie, de

laatste jaren de diervriendelijkste partijen? Nee hè? Nou schaaam je niet, niemand weet het en dat zegt veel. Elk fractielid binnen de Partij voor de Dieren zal zich helemaal full time inzetten voor de belangen van dieren, dat scheelt een slok op een borrel. En dat zal ook de woordvoerders van de andere diervriendelijke partijen weer vleugels geven, daar ben ik van overtuigd. De politiek moet worden wakker geschud en dat doe je nu eenmaal niet door ze over hun bol te aaien.

4 Hoe waren de eerste reacties toen jullie besloten een nieuwe partij op te richten en echt mee te gaan doen aan de kamerverkiezingen?

Sommige reacties getuigden van hetzelfde ongeloof dat dierenbeschermers zo vaak tegenkomen: 'Wat? Dieren? Dat je je daar druk over kunt maken! Maar andere reacties waren hartverwarmend. We kregen meteen sympathiegiften van organisaties als Wakker Dier, Bont voor Dieren, IFAW en Faunabescherming en ook particulieren reageerden echt met een geweldig enthousiasme. Dank zij die steun hadden we op tijd de €11.500,- binnen die nodig was als borgsom bij de kiesraad. En bij het ter perse gaan van jullie blad zijn we met diezelfde mensen aan de slag om de benodigde vijfhonderdzeventig ondersteunings-verklaringen binnen te krijgen (binnen één week, verdeeld over negentien kiesdistricten).

Prominenten als de actrice Angela Schijf meldden meteen hun adhesie, J.J. Voskuil liet weten onze doelstellingen te ondersteunen en prof. Paul Cliteur en prof. Dirk Boon zijn inmiddels razend enthousiast. En het leuke is, bij tachtig procent van de televisie-interviews die ik inmiddels heb gedaan, zeiden de interviewers en cameramensen na afloop: 'ik wist eerst niet goed wat ik ermee aanmoest, met zo'n dierenpartij, maar nu weet ik het zeker: ik ga op jullie stemmen'!

Vandaag stonden we in de Spits met de quote dat we gingen opkomen voor de stemlozen en de zwakken. We kregen meteen een mailtje dat het hoofd van de psychiatrie van een groot ziekenhuis dat gelezen had in de trein en meteen besloten had dat hij op ons ging stemmen. Nee, over de reacties hebben we niet te klagen. Als we genoeg tijd hebben om voor 22 januari genoeg mensen te bereiken, dan ben ik er zeker van dat we een klinkende uitslag gaan

neerzetten. Zeg nu zelf, waarom zouden mensen wel bij elke maaltijd rekening willen houden met dieren, zelfs hun hele bezit na willen laten aan dieren na hun dood, maar niet hun stem willen verheffen over het massaal ontkende dierenleed. Volgens Paul Cliteur zullen we over vijftig jaar in schaaamte omzien naar wat we andere levende wezens voor gruwelen hebben aangedaan. Wij willen die termijn liefst zoveel mogelijk bekorten. Gandhi zei al dat het niveau van beschaving van een samenleving af te meten is aan de wijze waarop ze met dieren omgaat. Kijk eens om je heen, en toon wat beschaving in het stemhokje zou ik iedereen willen vragen. Wat is er mooier om je stem te kunnen geven aan één van die honderden miljoenen stemlozen?

5 Staat je leven niet meteen op zijn kop, met zo'n nieuwe uitdaging?

Ja, dat mag je wel zeggen. Ik ben achttien uur per dag in touw voor de partij, maar het is wel een unieke ervaring. Straks word ik rondgereden in een gepantserde limo met bodyguards om overal in het land uit te mogen leggen waarom dieren onze stem waard zijn. We hebben als dierenbeschermers weleens meer moeite gehad om het land in te gaan met onze boodschap (zie kader). Nee, gekheid natuurlijk. Aan het feit dat de lijsttrekkers beschermd moeten worden kan je afmeten hoezeer Nederland gek geworden is. Misschien toont zich daar wel ons gebrek aan beschaving. En ja, het is natuurlijk een hele heftige periode, maar gelukkig is de termijn te overzien. Op 22 januari is de eerste hectiek over, en ja, ik realiseer me wel dat dan een periode van nieuwe hectiek aanvangt als we in de kamer zitten, maar dat komt tegen die tijd wel om je daar druk over te maken. Eerst even de tijd tot 22 januari doorkomen.

Ik heb weleens zorgen over mijn zestien maanden oude dochtertje, maar gelukkig lukt het me wel er te zijn voor haar wanneer dat nodig is en gelukkig leeft de rest van de familie zeer mee om ervoor te zorgen dat ze in deze periode geen warmte en aandacht tekort komt. En ik weet zeker dat ze later trots zal zijn als ik kan vertellen dat ik het eerste kamerlid was dat gekozen werd voor de Partij voor de Dieren. Echt, we staan aan het begin van een grote emancipatiebeweging, we moeten er gewoon wel voor durven gaan en ons

niet schikken in de oude politieke patronen die eigenlijk niets wezenlijks voor dieren hebben betekend. Een pennenstreek is voldoende om het resultaat van twintig jaar knokken ongedaan te maken. Dat zie je nu aan de Flora- en faunawet. Twee jagers-adepten in de hele kamer, Annie Schreijer-Pierik van het CDA en Wien van den Brink van de LPF zijn -naast de desinteresse van de rest van de kamer- voldoende om de hele Flora- en faunawet aan flarden te schieten. Wij actievoerders voor dierenwelzijn moeten ons niet langer laten verbannen tot de hal van het kamergebouw, een demonstratietje op het Binnenhof of het huren van een veel te duur zaaltje in Nieuwspoor. Dierenwelzijn is als thema belangrijk genoeg om het driehonderdvijfenzestig dagen per jaar in 's lands vergaderzaal uit te dragen. Met een door de overheid betaalde fractie-ondersteuning, gratis huisvesting en een gesubsidieerd wetenschappelijk bureau. Welke dierenbeschermers gunt dat soort faciliteiten nou liever aan een willekeurige partij voor eigen mensenbelangetjes?

6 Hoe gaan jullie campagne voeren?

De tijd is kort en we zijn volledig afhankelijk van de giften van fondsen en particulieren. En veel mensen staan merkwaardig genoeg huiverig tegenover politiek, terwijl die nu juist ons land bestuurt en de ader is via welke je échte invloed uit kunt oefenen. Het is treurig dat als die eigenbelangpartijen meteen miljoenen euro's kunnen krijgen van grote bouwondernemers, en dat voor ideële zaken de hand bij veel mensen zorgvuldig op de knip blijft. Maar laat ik niet klagen, totnu toe heeft men ons royaal gesteund en ik verwacht nog wel meer giften voor onze campagne. In elk geval gaan we druk campagne voeren op internet via onze website www.partijvoordedieren.nl en via sneeuwbalmails. Daarnaast willen we radio-reclame gaan maken. Voor maar €200,- kun je een spotje adopteren, dat is goed te doen toch, voor het goeie doel en nog fiscaal aftrekbaar ook! Verder merk ik dat er een geweldige mond tot mond reclame rondgaat. En vergis je niet, via alle zendtijd politieke partijen op radio en tv, alle vrije publiciteit en het feit dat er op het stembiljet voor het eerst in de geschiedenis een Partij voor de Dieren staat, zullen heel veel kiezers voor

zichzelf de vraag moeten beantwoorden of ze dierenwelzijn een thema vinden voor in het stembokje. En zelfs als ze dan door onze campagne besluiten om bijvoorbeeld met PvdD maar GroenLinks of SP te stemmen, hebben we toch veel bereikt: als een 'haas' in de marathon, die anderen op snelheid brengt!

7 Voor hoeveel zetels gaan jullie ?

Ach, dat is het leuke van democratie, niemand kan dat tevoren inschatten, ook Maurice de Hond niet. Vooral bij nieuwkomers is dat niet te peilen, dat is wel gebleken bij de ouderenpartijen destijds. Ikzelf heb echt het gevoel dat er wel een aantal zetels in zitten, als ik zie hoe boos mensen zijn over het feit dat dierenwelzijn na 11 september en 6 mei gewoon onder het vloerkleed geschoven is als thema. Al die dierenbeschermers, al die natuurbeschermers, al die vegetariërs, en ook al die proteststemmers die vinden dat ze geen keuze meer hebben bij de gevestigde politiek, zij kunnen er samen voor zorgen dat er een grote doorbraak gerealiseerd wordt op het gebied van dierenwelzijn. Maar het kan natuurlijk alleen als ze er zelf in durven te geloven. Ik heb gekozen met volle overtuiging.

Daarom roep ik iedereen ook op: *'kies op 22 januari Partij voor de Dieren* Ze betekenen zoveel voor u, dit is uw kans om iets terug te doen!

Een greep uit het programma op het gebied van dierenwelzijn:

- Het overtreden van (welzijns)regels voor dieren dient harder bestraft te worden (bijvoorbeeld bij dierenmishandeling). In geval van recidive kan een verbod tot het houden van dieren worden opgelegd.
- Er moet een einde komen aan alle kooihuisvesting voor kippen. Dit houdt in een verbod op de (verrijkte) legbatterij.
- Er dient een verbod te komen op het fokken van nertsen en andere pelsdieren
- Er dient een verbod te komen op dierentransporten over lange afstanden. Wat de PvdD betreft is acht uur de uiterste limiet.
- Er dient een einde te komen aan de huidige barbaarse dodingsmethode van paling in zout.
- Er dient een einde te komen aan de plezierjacht. Populatiebeheer, trofeeënjacht en bejagen van bijgevoerde populaties dient verboden te worden. Alleen in geval van ernstige gevaren voor de volksgezondheid of in geval van grote landbouwschade die niet op diervriendelijke wijze bestreden kunnen worden, kan jacht in overweging genomen worden, waarbij de uitoefening door professionals in overheidsdienst of onder direct overheidstoezicht dient plaats te vinden.
- Het Kroondomein dient het gehele jaar opengesteld te worden voor het publiek en niet langer drie maanden gesloten ten behoeve van de Hofjacht.
- Toezicht op de uitoefening van de jacht dient niet langer te worden overgelaten aan jachtopzichters in dienst van jagers en terreinbeheerders, maar aan overheidsdienaren.
- Het afschieten van dieren in de draag-, rui- of zoogtijd dient in algemene zin verboden te worden.
- De landelijke of provinciale onbeschermdverklaring van vossen en ander zogenaamde 'schadelijke' diersoorten dient beëindigd te worden en van geval tot geval bezien te worden.
- Er dient een onderzoek te komen naar de massale slachting van zeevis in bijvoorbeeld de Noordzee en de gevolgen daarvan voor het ecosysteem.
- De kokkelvisserij in de Waddenzee dient per direct verboden te worden.
- Verwilderde katten dienen niet langer vogelvrij te zijn, maar dienen te worden gevangen, gesteriliseerd en opnieuw te worden uitgezet op de plaats waar ze gevangen zijn.
- Bij olierampen op de Noordzeestranden stelt de overheid zich garant voor de kosten die gemoeid zijn met het redden van de olieslactoffers.
- Organisaties die actief zijn op het gebied van dierenwelzijn, die met succes procederen tegen vergunningen die door de overheid in strijd met de regels zijn afgegeven, krijgen een volledige compensatie van de door hen gemaakte kosten.
- Trekvogels komen te vallen onder een speciaal beschermingsregime, zodat ze niet langer verjaagd en bejaagd kunnen worden. Voor boeren komt een compensatieregeling in geval van substantiële schade.
- Uitzetting van uitgestorven diersoorten zoals zeearenden, wolven, lynxen, otters, korhoenders etc. dient tot het uiterste beperkt te worden, ervan uitgaande dat het biotoop bepalend is voor hun aanwezigheid. Slechts wanneer spontane terugkeer uitgesloten is door onnatuurlijke barrières en wanneer het biotoop voldoende ruimte, rust en voedsel biedt, is uitzetting bespreekbaar.
- De sportvisserij dient verboden te worden.
- De military en andere zeer blessuregevoelige paarden- evenementen dienen in hun huidige vorm verboden te worden.
- De Nederlandse regering dient zich actief in te zetten om folkloristisch geweld tegen dieren in andere lidstaten, zoals stierenvechten, de jacht op zangvogels en kieviten, ganstrekken etc. verboden te krijgen.
- Er dient een verbod te komen op het rapen van kievitseieren.
- Er dient een einde te komen aan de jacht op knobbelzwanen.
- Kalfjes dienen tenminste twee weken na hun geboorte bij hun moeder te blijven.

Het gehele verkiezingsprogramma is te vinden op www.partijvoordedieren.nl

Wilde Kokkels

Stichting Wilde Kokkels is in november 2002 opgericht als formele voortzetting van de informele Actiegroep Wilde Kokkels. Deze groep jongeren en waddenonderzoekers ondernam in 2001 en 2002 spraakmakende protestacties tegen de mechanische schelpdiervisserij in de Waddenzee. Aanleiding tot het oprichten van de Stichting Wilde Kokkels was het nieuws, eind oktober 2002, dat de Waddenvereniging en Vogelbescherming Nederland geen protest aantekenden tegen een besluit van de demissionaire (LPF) staatssecretaris om kokkelvisserij toe te staan in reservaatgebieden in de Waddenzee (de zogenaamde vijf procent contourgebieden, gesloten sinds 1998).

De aanhoudende aantalsdaling van alle schelpdier-etende vogelsoorten in de Waddenzee maakt dat Wilde Kokkels noch vrede kon hebben met dit regeringsbesluit, dat indruist tegen eerder gedane toezeggingen aan de Tweede Kamer, noch met de opstelling van Waddenvereniging en Vogelbescherming Nederland. Om tegen het genomen besluit zelf als belanghebbende bezwaar te kunnen aantekenen was het noodzakelijk om een rechtspersoon in het leven te roepen. Het werd de Stichting Wilde Kokkels, actiegroep tegen mechanische schelpdiervisserij.

In negenenzeftig procent van de Waddenzee prevaleert al twintig jaar het economisch gewin van de mechanische schelpdiervisserij boven ecologische kwaliteit. Wat hier nog resteert is kaalgeslagen zeebodem, een productievlaakte die op agro-industriële wijze wordt bewerkt. De oogst wordt voor het grootste deel geëxporteerd, onder andere naar Spanje, waar men geen flauw benul heeft van de schade die de schelpdier-consumptie teweegbrengt in de Waddenzee. Een voorbeeld van een negatief mondialiseringseffect.

In zesentwintig procent van de Waddenzee krijgt de natuur sinds 1993 kans om te regenereren, nadat daar eerst alle oude mossel- en kokkelbanken, soms tachtig jaar oude structuren, vernietigd waren door ongebreidelde schelpdiervisserij. Een extra vijf procent van de Waddenzee is sinds 1998 vrijgesteld van schelpdier-visserij. Dat dit veel te weinig is blijkt uit de massale sterfte sindsdien van eidereenden (30.000 verhonderde vogels in de winters van 2000 en 2001) en de inmiddels dramatisch te noemen aantalsdaling van een langlevende soort als de scholekster en van de Nederlandse winterpopulatie kanoetstrandlopers. Daarnaast heeft onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen aangetoond dat de 'beroemde' scholeksters op Schiermonnikoog in de laatste vijfjaar geen enkel jong meer hebben grootgebracht en dat scholeksters in beviste gebieden een veel slechtere conditie en hogere sterfte hebben dan scholeksters in onbeviste gebieden. Dat de mechanische kokkelvissers nu in de gesloten gebieden willen vissen is logisch. In de afgelopen jaren hebben ze alle grotere kokkels uit de open gebieden weggevisst. De enige plekken waar nu nog grote (oudere) kokkels te vinden zijn, zijn de gesloten gebieden. De vissers kwamen er in september 2002 achter dat er nog veel minder in de open gebieden lag dan ze dachten (de groei van kokkels was dit jaar erg slecht) en hebben toen overleg aangevraagd met het Ministerie van LNV, Vogelbescherming en Waddenvereniging. De vissers

beweerden dat ze een goede deal boden (een zogenaamde win-win-situatie). Ze wilden graag een 'klein beetje' vissen in de vijf procent additioneel gesloten gebieden, en daarvoor in de plaats zouden ze dan bijna niets vissen in de zeventig procent open gebieden. De winst voor de vissers zou zijn dat het veel goedkoper is om een klein gebied te bevissen. Dat is zeker waar. De winst voor de natuur zou zijn dat er veel minder bodem omgewoeld zou worden. Dat laatste is totaal geen winst. Ten eerste is die bodem in de afgelopen jaren al omgeploegd, hetgeen betekent dat het ecosysteem daar acht tot tien jaar nodig heeft om te herstellen. Ten tweede kan die bodem dan gewoon volgend jaar of in de jaren erop weer worden omgeploegd. Maar dan hebben de vissers in die tussentijd al wel weer een gebied erbij vernageld. Professor Wolff van de Rijksuniversiteit Groningen, die in 2001 in opdracht van het ministerie van LNV een rapport heeft geschreven over eventuele win-win-situaties van het uitruilen van gebieden heeft dan ook gezegd dat dit geen win-win-situatie was. Vogelbescherming en Waddenvereniging zijn echter akkoord gegaan om onbegrijpelijke 'politieke' redenen.

Wilde Kokkels ziet de Wadden als een internationaal natuurgebied van monumentale ecologische en landschappelijke klasse. Voor menselijke activiteit is daarin volop plaats, met als vanzelfsprekend uitgangspunt het behoud en herstel van de kwaliteit van natuur, milieu en landschap.

De mechanische schelpdierwinning is voor Wilde Kokkels een schoolvoorbeeld van hoe het niet moet. De kokkelvisserij verandert de bodemsamenstelling en door kokkel- en mosselvisserij verarmt het hele ecosysteem in de Waddenzee, tot en met de vogelpopulaties. Er is daarom geen plaats voor mechanische schelpdiervisserij-vormen in de Waddenzee.

Op 4 december wordt het bezwaarschrift van de Wilde Kokkels (in samenwerking met de Fryske Feriening foar Fjildbiology FFF, 't Fryske Gea en de Avifauna Groningen,) om de gesloten gebieden gesloten te houden, behandeld bij de Raad van State. Laten we hopen dat het recht op natuur in de Waddenzee wordt gerespecteerd*).

Voor meer informatie over het wad en onze doelstellingen kunt u terecht op onze website: www.wildekokkels.nl.

Stichting Wilde Kokkels

*) Bij het ter perse gaan van dit nummer bleek dit helaas niet het geval te zijn. Op pagina 16 vindt u een uitgebreid verslag van de zitting.

Fotografie: Harry Voss en Norman van Swelm.

Vroeger
hadden jagers aanzien.
Terecht of niet, maar de jager
werd gezien als een rechtschapen man,
die met het wetboek in de hand zijn
passie uitoefende. Dat kon hij ook gemakkelijk
doen, want hij was degene die de wetten bedacht of
op zijn minst grote invloed daarop uitoefende.
De laatste decennia is het tij gekeerd. Er wordt niet

Jagen in Achterhoek (1)

De Kruisbergse

GERARD ELLENBROEK

langer tegen hem opgekeken en er zijn allerlei wetten en maatregelen genomen om zijn hobby aan banden te leggen. Activiteiten die vroeger tot zijn privileges behoorden zijn nu verboden en steeds vaker moet de jager heimelijk te werk gaan. Dat hij daarvoor dankbaar gebruik maakt van zijn "handlanger" de jachtopziener zal niemand verbazen. Vaak zijn zij het die het illegale werk uitvoeren. Voor dit artikel gingen we op onderzoek in de Achterhoek en wat we daar allemaal in een relatief klein gebied hebben gezien toont aan dat de jager zich nog lang niet gewonnen heeft gegeven.

1

Fotografie: Rob Busser

3

2

4

Bossen

Het is een mooie zondagmorgen in oktober, een graad of twaalf en weinig wind, als we via de IJsselbrug bij Zutphen de Achterhoek in rijden. Er hangt een lichte nevel boven de weilanden langs de rivier. Via Baak, Toldijk en Hummelo rijden we in Zuid-oostelijke richting naar Doetinchem. Daar zullen we de mensen ontmoeten die ons hebben gevraagd om eens een kijkje te komen nemen in de bossen bij Doetinchem omdat zich daar allerlei dingen afspelen, waarvan men denkt dat ze het daglicht niet kunnen verdragen. En dat willen we graag geloven, want nog voordat we ons eerste doel bereikt hebben, zijn we al twee grote fazantenrennen gepasseerd, waarin de gebrilde vogels echt niet alleen uit liefdeberij op elkaar gepakt zitten. In tegenstelling echter tot de meeste fazanterieën, zijn deze zo vanaf de straat te zien (1). We maken dankbaar gebruik van deze omstandigheid om alvast wat beelden te schieten (2).

Kruisbergse Bossen

Het eerste doel van onze tocht vormen de Kruisbergse Bossen, ten Noord-

westen van Doetinchem. We hebben inmiddels onze Achterhoekse gidsen opgehaald en rijden het gebied in bij de camping Jena in het noordelijke deel van het bosgebied. Dit noordelijke deel, de Breulinkheide, is eigendom van E.W. Tenkink, een fervent jager. Het is zeventenzeventig hectare groot. De rest van de Kruisbergse Bossen is eigendom van het Geldersch Landschap. Er lopen veel kleine en grotere onverharde wegen en paden door het bos die het gebied in kleine percelen verdelen. Het is vrij toegankelijk.

Het bos bestaat uit afwisselend loof- en naaldhout en gemengd bos, waarin nu eens grove den, dan weer lariks, Douglasspar of berk en eik dominant zijn. Hier en daar zijn nog dichte sparrenbossen aanwezig. De grens tussen de bossen en de weilanden wordt op veel plaatsen gemarkeerd door hoge Amerikaanse eiken. De ondergroei bestaat, voor zover aanwezig, voornamelijk uit bochtige smele en pijpestrootje en hier en daar uit struikheide. Op de open plaatsen bloeit hier en daar nog een enkele rankende helm-bloem. Behalve de vliegenzwammen, die

hier en daar in de wegberm staan, valt een andere zwam ons op. Het is een vrij grote, tien tot twintig centimeter metende, vleeskleurige zwam, die het meest lijkt op een klomp zeewier. Het is de grote sponszwam, een plant die gebonden is aan naaldbomen en die we hier, in de Kruisbergse Bossen, op verschillende plaatsen aantreffen (3). Iets anders dat ons opvalt zijn de vele bordjes 'doodlopende weg'. Het is heel merkwaardig om hier midden in het bos overal van dit soort bordjes te zien staan bij kleine, onverharde, soms bijna dichtgegroeide paden (4)... Onze gidsen leggen uit dat deze bordjes tot doel hebben de fietsers en wandelaars in het bos ervan te weerhouden deze paden in te gaan. Zoals later blijkt, is daar ook alle reden voor...

Dassenburcht

Het begon allemaal met een dassenburcht. Een aantal jaren geleden hoorden onze gidsen op een bijeenkomst van het IVN dat er in de Kruisbergse Bossen een grote dassenburcht lag. Als natuurliefhebbers waren zij erg geïnteresseerd geraakt en wilden

5

6

daar graag eens een kijkje nemen. Zij namen contact op met de plaatselijke jachtopziener en kregen te horen dat deze burcht op particulier terrein lag en dat zij daar niet mochten komen. Hij zou over een paar maand wel een keer contact opnemen voor een bezoekje aan het terrein. En dus gingen onze gidsen zelf maar het (overigens opengestelde) terrein in. Na een tijdje rondlopen ontdekten ze het sleepspoor van een das en zonder er verder bij na te denken, volgden ze het spoor het bos in. In het noordwestelijke deel van het bos troffen ze, in een open dennenbos inderdaad een grote, bewoonde dassenburcht aan (5). Ze liepen voorzichtig wat rond om te zien welke pijpen nog meer belopen waren. Plotseling werden ze opgeschrikt door een stem uit het bos, die hen toeriep: *'Staan blijven! Jullie zijn in overtreding!'*. Het was de jachtopziener, die zij een tijdje terug gesproken had. Ze probeerden hem te overtuigen van hun goede bedoelingen

maar de dienstklopper had geen enkel begrip voor hen en wuifde arrogant alle tegenwerpingen van de hand. Hij zei dat dit een forse bekeuring zou worden en schermde met allerlei wetten waardoor het bedrag misschien wel kon oplopen tot vijfhonderd of duizend gulden! Teleurgesteld gingen de wets-overtreders naar huis en enige weken later lag er een bekeuring van zestig gulden in de bus voor het 'zich buiten de paden begeven'.

Toch bleef de burcht de aandacht van de Achterhoekers trekken en ook het feit dat de jachtopzichter zo buiten zinnen was van een toch eigenlijk lichte overtreding. Ze besloten dan ook om de zaak toch maar in de gaten te blijven houden en verschillende keren hadden ze de plek al weer bezocht toen ze op een middag bij de burcht een vreemd tafereel aantroffen. Alle ingangen van de burcht waren met dennentakken afgesloten zodat er geen dier meer in of uit de burcht kon. Het ergste was dat er

7

8

nergens meer een teken van leven was: geen krabsporen, geen platgelopen gras en geen sleepsporen in de omgeving van de burcht. De onverlaat die deze daad op zijn geweten had, was grondig te werk gegaan. Omdat de aangeslagen natuurliefhebbers onmiddellijk aan kwajongens dachten, werden de takken snel verwijderd. Ze meldden het incident bij de vereniging Das en Boom, maar daar kregen ze te horen dat men weinig kon doen. Dus besloten ze de zaak zelf maar een beetje in de gaten te houden. Een paar dagen na het incident, tijdens één van deze controles, werden ze opnieuw opgeschrikt door de woeste jachtopziener. Ditmaal had de man zich opgesteld achter een dikke boom. Schreeuwend en tierend dat ze hier niets te zoeken hadden en dat ze nog wel eens zouden zien wie hier de langste adem had (!) kwam hij op hen af. Ze probeerden hem duidelijk te maken wat er enkele dagen daarvoor was gebeurd, maar de man luisterde

9

12

10

11

niet eens. Ze besloten dan ook maar naar huis te gaan. Enkele dagen later werden ze op het politiebureau van Doetinchem ontboden bij de milieupolitie. De dienstdoende agent (waarvan bekend is dat hij vaak in gezelschap van de jachtopziener jachtpartijen in de buurt van Doetinchem bijwoont) deelde hen mee dat er 'niets deugde van hun gedrag'. Hij had geen enkele aandacht voor de melding van de vernieling van de burcht en ging niet in op de uitnodiging om eens mee te gaan kijken in het gebied. Ongeveer een maand later kregen de dassenliefhebbers een bekeuring in de bus: *'wegens overtreding van de Natuurbeschermingswet'!!*

Vernield

Het verhaal over de vernielde dassenburcht is hiermee echter nog niet afgelopen. Enkele weken na het eerste takken-incident werden de pijpen van de burcht opnieuw afgesloten. En weer

werden deze obstakels verwijderd maar het mocht helaas niet veel meer baten. De burcht moest kennelijk koste wat het kost weg en om daar helemaal zeker van te zijn, werden nog heftiger maatregelen genomen: Alle bomen in het gebied op en rond de dassenburcht werden weggekap. De hele burcht was zo ernstig verstoord dat zelfs als er nog dieren zouden hebben gewoond, ze dan nu zeker zouden zijn vertrokken. Op het moment dat wij hier aankomen, heeft men in het gebied jonge loof-boompjes aangeplant. Aan de rand van de kapvlakte staat, tegen een oude, dikke denneboom een verplaatsbare, metalen hoogzit (6). De jonge aanplant is ongetwijfeld bedoeld om reeën te lokken, die dan vanuit de hoogzit 'geobserveerd' kunnen worden. Deze aanpak heeft succes, want op het moment dat wij ons op de voormalige burcht begeven springt er uit het hoge gras een ree tevoorschijn die zich schielijk in het omringende bos uit de

voeten maakt. Dat de jachtopziener niet voor niets pottenkijkers uit zijn werkgebied wil weren, blijkt niet alleen uit het verhaal over de dassenburcht.

Kunstmatig

Bijvoeren van in het wild levende dieren die als schadelijk worden beschouwd voor landbouwgewassen en als zodanig mogen (of mochten) worden bejaagd is in ons land verboden. Een logisch verbod, want het verhogen van de stand van ('schadelijke') dieren om ze dan vervolgens te moeten afschieten, is natuurlijk de omgekeerde wereld. Jagers zijn het officieel met deze redenering eens maar in de praktijk blijkt dat er nog steeds vele van hen zijn die daar niet naar handelen. Want ook al belijden ze met de mond dat ze alleen maar dieren schieten om schade aan landbouw of natuur te voorkomen of te bestrijden, ze hebben er geen probleem mee als ze de stand van die zogenaamd schadelijke dieren eerst zelf kunstmatig

wat moeten verhogen. Daar hebben ze in het verleden verschillende methoden voor bedacht. Eén van die methoden is de dieren zelf in gevangenschap te kweken en ze dan vervolgens in het veld uit te zetten. Dat gebeurt onder andere met fazanten. Een andere manier is om bestaande populaties bij te voeren, zodat in een gebied waar het natuurlijk voedselaanbod te gering is voor een

behoorlijke populatie, er toch een groot aantal dieren kan overleven. Een derde methode is het doden van de natuurlijke vijanden van 'schadelijke' dieren. Voorbeeld daarvan is de niet aflatende strijd van de jager tegen de vos. In de Kruisbergse Bossen worden al deze drie methoden toegepast.

Uitzetten

Tijdens ons bezoek aan de Kruisbergse Bossen zagen we op diverse plaatsen juist buiten het bosgebied fazanterieën, met soms wel honderden fazanten op een kleine oppervlakte bij elkaar. Om te voorkomen dat de dieren elkaar letsel toebrengen, is hun gezichtsveld beperkt door de bekende plastic brillietjes, die ze op hun snavel geklemd krijgen. De fazanterieën liggen zonder uitzondering op particulier terrein. Eén van de rennen ligt zo vlak tegen de bosrand dat hij vanaf het pad vrij gemakkelijk te zien is (7). Om wandelaars te ontmoedigen dit opengestelde

pad te betreden, is aan het begin van het pad zo'n reeds besproken bord met 'doodlopende weg' geplaatst. Uiteraard nemen we juist dit pad om een kijkje te nemen in de fazanterie. Het gaat hier inderdaad om een vrij grote ren, minstens zo'n twintig bij twintig meter. Er zitten honderden gebrilde fazanten in (8). Bij de ingang van de ren staat een kleine, handzame kooi waarin een fazant of vijf kan worden vervoerd (9). Aan de zijkant zit een klep, die opengezet kan worden om de fazanten los te laten.

In het bos treffen we verschillende voorzieningen aan die ongetwijfeld bedoeld zijn om de losgelaten fazanten in het bos te houden: voerbakjes met graan, een doormidden gesneden autoband (10) die dienst doet als drinkbak, enzovoorts. Zelf treffen we nog geen fazanten aan maar het is dan ook nog geen 15 oktober geweest. Als we half november terugkomen, zien we plotseling wel fazanten lopen (11).

Van enige schuwheid is bij deze vogels in het geheel geen sprake: we moeten ze bijna van de weg af 'jagen' als we er langs willen!

Bijvoeren

Ook het bijvoeren van dieren in de Kruisbergse Bossen wordt door de jachttopziener degelijk aangepakt. Bijna alle bekende middelen worden gebruikt. Aan de noordwestelijke rand van het bos ligt, een beetje verscholen tussen het struikgewas en aan een 'doodlopend' paadje een bemeste voerakker (12) met voederbiet, rammenas, gele mosterd, klaver en verschillende productiegrossen. Doordat alles door elkaar heen staat, ziet het er wat verwilderd uit (13). Iets verderop, geheel uit het zicht van eventuele wandelaars, staat een grote, overdekte voerbak met een ruime hoeveelheid graan (14). Naast de voerbak hangt aan een plaatje een liksteen. Een eindje verderop ligt, eveneens aan de doodlopende weg, een tweede voerakker (15). Ditmaal gaat het om een 'keurig' omgeploegde akker, waarop iets van wintergraan is ingezaaid. Onze gidsen vertellen dat hier in de zomer peulvruchten werden gekweekt. Aan de rand van deze akker staat een grote, groengeschilderde hoogzit, die uitkijkt over het veld. Volgens onze gidsen staan er ook op veel meer plekken voerbakken voor reeën en fazanten. Maar het zijn niet alleen deze dieren die mogen genieten van het extra voedselaanbod van de jachttopziener. In een plasje, aan het eind van een smal paadje heeft men op verschillende plaatsen handen vol graan in het water gegooid, kennelijk bedoeld om watervogels te lokken (16). Dat lukt echter nog niet zo goed, want het plasje is vooralsnog helemaal verlaten. Onze gidsen vertellen ons, dat ook in andere plassen in het bosgebied graan is uitgestrooid.

Roofdieren

Tot de activiteiten die tot doel hebben het doden of op zijn minst verjagen van roofdieren behoren de vernieling van de dassenburcht en het plaatsen van vangkooien voor vossen. De resultaten van het anti-dassenbeleid zijn reeds uitvoerig aan de orde geweest. Eén van de bijkomende doelen van het vernielen van de dassenburcht zal ongetwijfeld de (vermeende) bewoning van de burcht door vossen zijn geweest. Gezamenlijke

bewoning van een burcht door vossen en dassen komt veel voor en de antipathie van jagers tegen vossen is zo groot dat ze er niet voor terugschrikken om maar het zekere voor het onzekere te nemen en een dassenburcht gewoon uit te graven. Twee jaar geleden hebben we daarvan verschillende voorbeelden laten zien uit Zuid-Limburg (zie Argus jaargang 2000 nummer 3/4). Vlak bij de plaats van de vernielde dassenburcht treffen we, in een dicht struikgewas, een min of meer dichtgegroeide vangkooi voor vossen aan (17). In de kooi is nu geen spoor van lokaas te vinden. Enkele maanden geleden werd hierin nog wel een stuk vlees gevonden (zie pagina 2) en een paar jaar geleden troffen onze gidsen een das aan, die in de kooi gevangen was. Wat er met een vos gebeurt die zich in de val laat lokken laat zich raden...

Jachtopzieners

Het verhaal van de jachttopziener in de Kruisbergse Bossen staat niet op zichzelf. Het grootste deel van de activiteiten van de jachtopzieners in ons buitengebied heeft niets anders tot doel dan het verhogen van het aantal bejaagbare dieren. Door het kunstmatig hoog houden van de stand van allerlei voor de jacht interessante diersoorten dienen zij zo hun 'Jachtheren'. Dat ze daarbij gebruik moeten maken van inmiddels verboden middelen, deert het jachtopzienerskorps blijkbaar niet. De voorbeelden uit dit Achterhoekse bos zijn helaas geen uitzondering. Over dit soort illegale praktijken worden we dagelijks getipt. Wellicht herinnert u zich nog onze oproep ongeveer drie jaar geleden om uit te kijken naar verdekt opgestelde fazantenrennen in het buitengebied. Want ondanks het feit dat het al jarenlang verboden is om fazanten uit te zetten, gebeurt dit nog steeds. De laatste jaren lijkt het zelfs weer toe te nemen. En jagers en hun handlangers maken er steeds minder een geheim van dat ze deze vogels op grote schaal kweken en enkele dagen voor de jacht uitzetten in het veld. Het punt is echter dat deze illegale handeling alleen aan de kaak gesteld kan worden als de 'uitzetter' op heterdaad wordt betrapt. Datzelfde geldt voor de andere genoemde handelingen zoals het bijvoeren van dieren ten behoeve van de jacht en het plaatsen van vang-

kooien. Ook dat gebeurt nog steeds op grote schaal, maar bij voorkeur diep in het bos op plekken waar de gewone wandelaar niet komt of niet mag komen.

Machtspositie

Tenslotte nog een opmerking over de 'machtspositie' van de jachttopziener. Het is een slechte zaak dat iemand die zichzelf bezig houdt met illegale praktijken de bevoegdheid heeft om anderen te bekeuren. Zo kunnen jachttopzieners heimelijk vaak ongestraft hun gang gaan omdat er onder het mom van overtreding van de Natuurbeschermingswet of wetsartikel 461 mensen geweerd worden uit gebieden waar zich misstanden voordoen. Iemand die bijvoert, dassenburchten verstoort of fazanten uitzet kan alleen maar 'gepakt' worden als hij wordt betrapt. Door hun vaak agressieve en arrogante houding jegens mensen die zich niet houden aan de verordening 'op de paden blijven' proberen ze potentiële overtreders die mogelijk een gevaar vormen voor hun activiteiten, te intimideren en te ontmoedigen om plekken te bezoeken waar ze dingen zouden kunnen zien die niet voor hun ogen bestemd zijn. Het zou goed zijn om de functie van jachttopziener los te koppelen van de bevoegdheid om bekeuringen uit te delen als onbevoegd ambtenaar. Het is een ongewenste belangenverstrengeling die niet past in ons rechtsstelsel dat gebaseerd is op objectiviteit en neutraliteit. In het volgende nummer van Argus gaan we in op de situatie bij de Slangenburg tussen Doetinchem en Varsseveld.

Naschrift

Tegen de bekeuring, die onze Achterhoekse gidsen werd opgelegd in het kader van de Natuurbeschermingswet werd uiteraard bezwaar gemaakt en de zaak moest voorkomen. Met de hulp van getuige-deskundigen van de Dassenvereniging Limburg en Staatsbosbeheer wist men de rechter te overtuigen van de goede bedoelingen van de Achterhoekers en werd de bekeuring ingevolge de Natuurbeschermingswet nietig verklaard. Wel moest een bekeuring worden betaald voor 'het zich buiten de paden begeven'. De kosten daarvoor werden echter betaald door de Dassenvereniging, die maar wat blij was met de beschermingsactiviteiten in de Achterhoek.

Waddenzee in ... de uitverkoop

De Faunabescherming heeft, net als de Stichting Wilde Kokkels (zie pagina 8 en 9) en een zestal andere organisaties, bezwaar gemaakt tegen de mechanische kokkelvisserij in de Waddenzee.

Net voor het ter perse gaan van dit nummer vond de zitting bij de Raad van State plaats.

Elk jaar wordt er op grond van de Natuurbeschermingswet een nieuwe vergunning voor de mechanische kokkelvisserij verleend. Elk jaar wordt daartegen door natuurorganisaties bezwaar aangetekend. Elk jaar gaat de kokkelsector naar de Raad van State om de automatische schorsende werking te laten opheffen en elk jaar weer wordt dit verzoek door de heer Cleton behandeld en toegewezen. En elk jaar betekent dit dat de vissers ongestoord hun gang kunnen gaan, want deze beslissing geldt gedurende de gehele bezwarenprocedure en de beslissing op het bezwaarschrift wordt altijd pas genomen nadat de vergunning al lang is verlopen.

De overweging van de heer Cleton is elk jaar weer dat hij geen reden ziet om aan te nemen dat de feiten anders zijn dan door het ministerie worden voorgesteld. Het ministerie baseert de vergunningverlening echter deels op oude en achterhaalde rapporten en deels op het door wetenschappers ernstig bekritiseerde voedselreserveringsbeleid. Alle recente en kritische rapporten worden stelselmatig door het ministerie en dus ook door de heer Cleton genegeerd.

Op basis van de feiten kunnen wij niet anders dan concluderen dat de heer Cleton geen juridische afwegingen heeft gemaakt. Hij was ook nu weer van tevoren al van plan het verzoek van de kokkelsector toe te wijzen en hij heeft

de pleidooien van de bezwaarmakers alleen maar aangehoord omdat wij nu eenmaal recht hebben op een behandeling ter zitting. Dat de leden van de Raad van State voor een groot deel zijn gebaseerd op politieke benoemingen is bekend. Regelmatig treden daar oud-politici op die aan het eind van hun carrière deze erebaan krijgen toegeschoven. Maar dat de Raad van State op een dergelijke onbeschaamde manier politieke uitspraken kan doen betekent een uitholling van de rechtszekerheid van burgers en organisaties.

Procedure

Bezwaarschriften tegen kokkelvisserij hebben op grond van de Natuurbeschermingswet een automatisch schorsende werking hetgeen betekent dat een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet niet mag worden gebruikt zolang er nog een bezwarenprocedure tegen loopt. Deze schorsende werking is natuurlijk niet voor niets in de wet vastgelegd. Aangezien het in deze wet gaat om algemene belangen, te weten de belangen van de natuur, dient de grootst mogelijke zorgvuldigheid te worden betracht bij de beoordeling of een handeling mag worden uitgevoerd en dient bij twijfel te worden beslist in het voordeel van de natuurbelangen. Op deze manier wordt er dus voor gezorgd dat de handeling waarvoor wel vergunning is

verleend pas kan worden uitgevoerd, wanneer blijkt dat er kennelijk geen belangen zijn die zich daartegen verzetten. En wanneer er wel bezwaren worden ingediend, zoals ook nu weer is gebeurd, zullen deze bezwaren eerst zorgvuldig inhoudelijk moeten worden beoordeeld in het kader van de bezwarenprocedure en pas daarna kan eventueel worden bepaald dat de handeling toch mag plaatsvinden. De kokkelvissers wilden, zoals elk jaar, niet wachten totdat de bezwaarschriften zijn behandeld. Zij gingen daarom, net zoals voorgaande jaren, naar de Raad van State met een verzoek om deze schorsende werking te laten opheffen.

Tijdens de zitting werden de andere bezwaarmakende organisaties vertegenwoordigd door twee advocaten gespecialiseerd in zowel het nationaal als het internationaal natuur- en milieurecht. De Faunabescherming heeft tijdens deze zitting een eigen verweer gevoerd.

De mechanische kokkelvisserij heeft schadelijke effecten op onder andere de scholeksters (foto: Norman van Swelm) en eidereenden (foto: Mike Weston).

Protestactie tegen de kokkelvisserij op de Waddenzee (foto: Harry Voss).

Grote aanslag op ecosysteem

Wij hebben daar onder andere betoogd dat er grote belangen op het spel staan. Wij doelden daarbij natuurlijk niet op de persoonlijke financiële belangen van enkele kokkelvisserij, maar op het voortbestaan van een uniek ecosysteem. De mechanische kokkelvisserij gaat als volgt in zijn werk. Eerst wordt met messen tot op vijf centimeter diep door de bodem gesneden en vervolgens wordt de bovenste laag slib inclusief alle aanwezige schelpdieren en andere bodemfauna opgezogen. Daarna worden de grotere kokkels uitgezeefd en wordt de rest van het materiaal met grote kracht teruggespoten op de bodem. Door de kokkelvisserij wordt altijd betoogd dat zij alleen de grote kokkels weghalen die door de meeste vogels niet worden gegeten en dat de overige schelpdieren en ander materiaal achterblijft voor de vogels. Dit is natuurlijk absolute onzin. Zoals uit het voorgaande blijkt worden de te kleine schelpen en ander materiaal wel weer teruggebracht in het gebied, maar deze schelpdieren zijn dood of ernstig beschadigd. Wanneer kokkelvisserij een gebied hebben bevestigd rest er niets anders dan een volkomen omgeploegde woestijn waar tot op een diepte van vijf centimeter vrijwel geen leven meer te vinden is. Alle wetenschappers, dus ook die door het ministerie van LNV worden geciteerd, zijn het erover

eens dat het meer dan twee tot drie jaar duurt voordat een bevestigd gebied zich heeft hersteld. Er is slechts discussie tussen de wetenschappers of het inderdaad maximaal drie jaar duurt of meer dan acht jaar of dat er mogelijk nooit meer een volledig herstel optreedt. Let wel: in alle gevallen zou, wat bovenstaande discussie ook oplevert, in ieder geval geen vergunning mogen worden verleend in het kader van de Natuurbeschermingswet.

Eidereenden en scholeksters

Dat de mechanische kokkelvisserij schadelijke effecten op de fauna heeft is inmiddels duidelijk te zien. Vogelsoorten, die leven van schelpdieren en andere bodemfauna, nemen de laatste jaren sterk in aantal af. Ten behoeve van de vogels is in 1993 dan ook een kwart van de Waddenzee permanent gesloten verklaard voor de visserij. En bij een evaluatie van dit beleid is in 1998 nog eens vijf procent extra voor de visserij gesloten. Bovendien is door het ministerie van Landbouw in 1993 een zogenaamd voedselreserveringssysteem bedacht om te voorkomen dat er voedselgebrek voor de vogels zou ontstaan. Dit houdt in dat is bepaald hoeveel mosselen en kokkels er minimaal nodig zijn om de vogels in de Waddenzee te voeden. Vervolgens wordt aan de hand van een schatting bepaald hoeveel van deze schelpdieren

aanwezig zijn en hoeveel er dan door de vissers mogen worden gevangen. Afgezien van het feit dat wij het hier hebben over een natuurgebied en er in de natuur nooit sprake is van een overschot is dit systeem op zich aan alle kanten ondeugdelijk. Allereerst wordt hiermee alleen rekening gehouden met eidereenden en scholeksters terwijl er in het Waddengebied nog veel meer vogelsoorten voorkomen. Deze andere vogels, zoals verschillende soorten strandlopers, plevieren, rosse grutto's, kluten, wulpen en tureluurs, leven weliswaar niet of slechts deels van mosselen of kokkels maar deze soorten zijn wel afhankelijk van ongestoorde wadbodems. Uit onderzoek door het Koninklijk Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee (NIOZ tevens één van de bezwaarmakers!) blijkt dat onder andere kanoetstrandlopers, die leven van kleine kokkels en nonnetjes, de afgelopen jaren dramatisch in aantal achteruit zijn gegaan. Daarnaast wordt de hoeveelheid aanwezige schelpdieren in het najaar bepaald aan de hand van schattingen die op basis van monsters in het voorjaar worden berekend. Deze schattingen blijken bijzonder onbetrouwbaar te zijn. Tevens wordt bij dit systeem geen rekening gehouden met de bereikbaarheid, beschikbaarheid en 'oogstbaarheid' van de schelpdieren voor de vogels. En als gevolg van dit alles

worden de enige twee vogelsoorten, waar het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij wel rekening mee zegt te houden, ook bedreigd. Er heeft zich de afgelopen jaren al verschillende keren een massale sterfte voorgedaan onder eidereenden veroorzaakt door voedselgebrek. En ook de scholteksters zijn de laatste jaren dramatisch in aantal achteruitgegaan. En terwijl men zou verwachten dat door deze dramatische achteruitgang van de natuurwaarden in dit internationaal erkend natuurgebied het ministerie haar beleid zou aanscherpen gaat het ministerie onverminderd door met het verlenen van deze vergunningen.

Beleidswijziging

En ondanks deze wetenschap heeft het ministerie gemeend ook dit keer een vergunning voor mechanische kokkelvisserij te moeten verlenen. En wat hierbij misschien nog wel het meest kwalijk is is dat het de kokkelvisserij met deze laatste vergunning zelfs wordt toegestaan om ook te vissen in die delen van de Waddenzee die juist waren gesloten voor de visserij! Op deze manier worden de platen waar de vogels ongestoord kunnen foerageren en waar het NIOZ haar onderzoek verricht net zoals de rest van de Waddenzee mogelijk voor altijd aangetast. Als argument voor deze toestemming stelde staatssecretaris Odink (LPF en voormalig secretaris Productschap voor Vee en Vlees) dat het zou gaan om een win-win situatie waarbij zowel de vissers als de natuur voordeel zouden ondervinden.

Wanneer door politici van een win-win situatie wordt gesproken dan wordt ons wantrouwen automatisch gewekt. En ook in dit geval bleek dat volkomen terecht te zijn. De vissers hadden begin van dit jaar al een vergunning gekregen om in de niet gesloten gebieden negen miljoen kilo kokkels ('kokkelvlees') te mogen opvissen! De schorsende werking van de hiertegen ingebrachte bezwaren was door de Raad van State in augustus opgeheven. In het najaar vroegen zij echter om een nieuwe vergunning voor het opvissen van 'slechts' twee miljoen en tweehonderdduizend kilo, waarbij zij aangaven dat zij zouden afzien van de eerder vergunde negen miljoen kilo. In ruil voor deze verlaging van het aantal kokkels wilden zij echter wel in de voor visserij gesloten gebieden gaan vissen. Doordat de kokkels daar in

hogere concentraties liggen zouden ze een minder groot gebied bevissen. Voordeel van de vissers zou dan zijn dat ze sneller klaar waren en voordeel voor de vogels zou zijn dat ze een groter gebied overhielden waar niet zou worden gevist. Deze voorstelling van zaken klopte natuurlijk van geen kant.

Verlies voor natuur

Wanneer vissers vrijwillig afzien van een vergunning en vervolgens zelfs genoeg nemen met een kwart van de eerder vergunde hoeveelheid dan zit er een adder onder het gras. In dit geval was duidelijk dat er in het niet gesloten gebied helemaal geen negen miljoen kilo meer aanwezig is. Sterker nog, dankzij hun eigen schadelijke activiteit heeft de kokkelsector er waarschijnlijk voor gezorgd dat er in feite helemaal geen kokkels meer aanwezig zijn tenminste niet in rendabele hoeveelheden. Vervolgens lieten zij hun oog vallen op de gesloten gebieden, waar dankzij het feit dat mechanische kokkelvisserij daar verboden was nog wel kokkels aanwezig zijn. En onder het mom van de win-win situatie besloten zij de staatssecretaris te vragen het gesloten gebied voor hen te openen. Deze truc hebben zij vorig jaar ook al eens proberen uit te halen, maar toen wees de toenmalige staatssecretaris dit verzoek af. Deze staatssecretaris liet toen door een wetenschapper uitzoeken of het voor de vogels inderdaad gunstig zou uitpakken wanneer open gebieden zouden worden geruild tegen gesloten gebieden. Zijn conclusie was helder. Hij verklaarde dat er op korte termijn absoluut geen winst zou zijn voor de natuur, aangezien de herstelperiode van de leeggeviste gebieden langer zou duren dan enkele jaren. Dat zou betekenen dat de uit de gesloten gebieden verjaagde vogels in de vorig jaar beviste gebieden helemaal niets zouden kunnen vinden. De huidige staatssecretaris heeft echter, zonder enige motivatie, besloten het verzoek van de kokkelsector wel te honoreren terwijl hij kon weten dat er geen sprake zou zijn van winst voor de natuur. Zonder enige kennis van zaken en de overwegingen van de vorige staatssecretaris negerend, verklaarde hij dat volgens hem de natuur hier voordeel van zou hebben. Een dergelijke beleidswijziging die aantoonbaar schade aan de natuurbelangen aanricht is onbegrijpelijk en zou ons inziens nooit door een onafhankelijke

juridische instantie kunnen worden goedgekeurd. Helaas blijkt de Raad van State niet aan dit beeld te voldoen.

Beslissing

Tijdens de zitting werden onder andere de hiervoor genoemde bezwaren tegen deze vergunning uitgebreid en, zeer gedegen onderbouwd met tal van artikelen en rapporten gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek, toegelicht. Door de beide advocaten werden de overwegingen van de staatssecretaris en de verhalen van de kokkelsector met ijzersterke juridische argumenten van tafel geveegd en werd glashelder beschreven dat de vergunning zonder enige motivatie en in afwijking van het beleid was verleend. Uit de stukken bleek overduidelijk dat alle wetenschappers het erover eens zijn dat mechanische kokkelvisserij schadelijk is en op grond van internationale regelgeving zou een dergelijke activiteit dan ook sowieso niet in een dergelijk gebied mogen plaatsvinden.

Aan het eind van deze vijf uur durende (!) zitting meldde staatsraad Cleton dat hij de zitting even zou schorsen om te beslissen of hij direct uitspraak zou doen of dat hij de beslissing op een later moment zou nemen. Binnen tien minuten (!) was hij eruit. Hij wees het verzoek van de kokkelvisserij toe ofwel de schorsende werking van de bezwaarschriften werd ter plekke opgeheven. Zijn zeer beperkte motivatie daartoe was dat de meeste argumenten al in voorgaande jaren aan de orde waren geweest en dat hij in die gevallen ook altijd had beslist dat wat hem betreft niet was aangetoond dat de mechanische kokkelvisserij een schadelijke activiteit is. Bovendien meende hij dat het vissen in vierhonderd hectare gesloten gebied een dermate geringe aanslag op het hele gebied is dat dit geen reden is om het verzoek niet toe te wijzen. Een groter bewijs van juridisch onvermogen en vooringenomenheid van een 'rechter' zijn wij nog niet tegengekomen.

Oproepje De heer F. Simons uit Zwolle zoekt mensen in Zwolle en omgeving voor activiteiten tegen de jacht (lobby) en het uitwisselen van informatie. Schriftelijke reacties via het secretariaat van De Faunabescherming (zie colofon).

Vossenrijstaat

Den Haag, 12 november 2002.

Voor de tweede keer dit jaar zagen het SP MilieuAlarmteam en De Faunabescherming zich genoodzaakt de 'Vossenrijstaat' uit te roepen. Teamleider Harry Voss bezette vandaag het eilandje in de Haagse Hofvijver uit protest tegen het mogelijk weer toestaan van de vossenjacht. 'Het is absurd dat CDA, VVD en LPF de Flora- en faunawet, die pas sinds april dit jaar van kracht is, nu alweer op de helling zetten', aldus SP Tweede-Kamerlid Krista van Velzen. De wet was het resultaat van langdurig en zorgvuldig politiek en maatschappelijk overleg maar wordt niet goed uitgevoerd en krijgt daarmee geen kans van slagen. Ik heb een aantal moties ingediend om de wet te redden'.

Provincies, jagers en grondbeheerders lijken niet in staat te komen tot zogenaamde faunabeheereenheden en faunabeheerplannen, die cruciaal zijn voor een goede uitvoering van de Flora- en faunawet. De wet moet daarom niet worden aangepast, maar juist gesteund door krachtig ingrijpen. De SP heeft de regering opgeroepen er op toe te zien dat er voor 1 januari 2003 in alle provincies faunabeheereenheden en faunabeheerplannen zijn. Ook mogen er vanaf heden, tot het moment dat er sprake is van een goed faunabeheerplan, geen ontheffingen voor jacht meer worden afgegeven.

Het uitroepen van de Vossenrijstaat op het eilandje in de Hofvijver door De Faunabescherming en SP diende om kracht bij te zetten aan de oproep van Krista van Velzen in de Tweede Kamer om af te zien van een aanpassing van de wet. Krista van Velzen: 'Het is van groot belang dat de mensen die weten waar ze over praten, zoals natuurbeheerders en -beschermers, laten weten dat deze wet de moeite van het redden waard is'. Op 15 oktober schreef de minister nog aan Gedeputeerde Staten: 'Vossen kunnen schade doen aan de fauna, met name weidevogels. Dergelijke schade kan worden bestreden of voorkomen door middel van de door Gedeputeerde Staten verleende ontheffing ex artikel 68. De decentralisatie van bevoegdheden naar de provincies is een

van de wezenskenmerken van de nieuwe wet. Een landelijke vrijstelling voor het beheer van vossen vanwege schade aan de fauna, zoals tijdens het algemeen overleg door de regeringspartijen gevraagd, is in strijd met dit uitgangspunt en zou bovendien te grofmazig en in veel gevallen niet doelmatig zijn. Bovendien biedt artikel 65 thans niet de mogelijkheid tot een dergelijke vrijstelling. Vossenproblematiek in relatie tot bescherming van weidevogels is een lokaal probleem dat lokaal en planmatig kan worden aangepakt'.

In zijn antwoord op de wens van de Kamer om de vossenjacht weer vrij te geven, is de minister niet verder gegaan dan de mededeling dat hij de motie aan zou houden. In het persbericht van zijn ministerie van 22 november stelde de bewindsman het makkelijker te willen maken om schade veroorzaakt door vossen, kraaien en kauwen te bestrijden. Hij wil daartoe deze drie diersoorten op de lijst van landelijke schadesoorten laten plaatsen. Hiervoor is echter in ieder geval een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) nodig en de realisatie daarvan zal minstens zo'n vier tot zes maanden gaan duren. Veerman hoopt dat de provincies hierin een prikkel zien om door te gaan met het nemen van maatregelen op provinciaal niveau. De Tweede Kamer

moet te zijner tijd bepalen of de provinciale maatregelen voldoende zijn om de Algemene Maatregel van Bestuur niet in werking te laten treden. Overigens erkent de minister wel dat de vos schadelijk is voor de stand van weidevogels en biedt hij daarom op korte termijn de provincies mogelijkheid om personen of organisaties rechtstreeks aan te wijzen om de stand van de vos te beperken.

Al met al is het een trieste zaak dat de belangrijkste peilers onder de Flora- en faunawet al binnen een half jaar weer worden weggehaald. Het is hard nodig dat dieren- en natuurbeschermingsorganisaties hun stem weer laten horen in Den Haag, want succes van het twintig jaar durende gevecht om de plezierjacht in ieder geval enigszins aan banden te leggen lijkt nu al weer verloren te gaan. Uitgebreider commentaar op wat zich de laatste weken allemaal in de Tweede Kamer heeft afgespeeld in het kader van de jacht en het dierenwelzijn kunt u lezen op pagina 21.

Redactie

Er is veel belangstelling van de media voor de actie tegen de vossenjacht (foto: Rob Busser).

DE BUIT VAN VOS(S)

Wil je alles weten over vossen, maar ook een overzicht hebben over alle onzin die door jagers de wereld in wordt geholpen, kijk dan eens op www.reinaert.tk. Hiermee kun je bijvoorbeeld op verjaardagsfeestjes tijdens de borrel de sterke verhalen van de jager onderuithalen. Neem die avond wel alcoholvrij want bij deze discussie kun je maar beter nuchter zijn.

De Algemene Inspectie Dienst en de politie hebben eind oktober op een zeer opvallende manier een al jaren durende misstand bij de jagers bloot gelegd. Met vijf politie wagens en zelfs een helikopter betrapten ze enkele jagers die zich schuldig maakten aan illegale jacht op fazanten. In Trouw werd de actie al volgt verslagen: *'... De operatie verliep niet zonder slag afstoot, aldus de AID. Het jachtgebied Cromstrayen bij Numansdorp (Zuid-Holland) was met hekken afgezet en werd beveiligd. Een beveiligingsbeambte reed de eerste politiewagen klem en claxonnerde luid om de jagers te waarschuwen. De bestuurder wist te ontkomen. Twee personen zijn aangehouden. Drie geweren en zeventwintig dode fazanten werden in beslag genomen.'*

Er was nog meer fazantenleed in Nederland. De AID meldde dat er de afgelopen weken 161 fazanten in beslag zijn genomen bij een illegale fazantenfokkerij in Beilen. Verder werden er in Boekel en op Tholen een aantal mensen geverbaliseerd, die bezig waren met het uitzetten van fazanten. De AID zet grote vraagtekens achter de beloftes en toezeggingen uit de jagerswereld dat men echt hard

bezig is een einde te maken aan de illegale fazantenjacht. Woordvoerder Rob Hageman van de AID: *'Ondanks alle mooie beloftes wordt er nog steeds flink gejaagd. Het zou fijn zijn als de jagersverenigingen nu eens echt maatregelen tegen de overtreders zouden nemen, bijvoorbeeld door hen te royeren. Fazantenjacht heeft helemaal niets met wildbeheer te maken. Het is doden van dieren voor de "sport". Bovendien is het elitair: voor deelneming aan zo'n jachtpartij moet flink worden betaald. We namen een jachtgeweer in beslag waar je een Ferrari voor kunt kopen: Het was letterlijk beslagen met goud!'* Voor ons is dat natuurlijk geen nieuws, maar het is wel weer eens goed dat het in de krant komt.

Doden zijn er ook weer onder het mensenvolk te betreuren. In Zweden schoot een jager een bessenplukker neer. De man zal worden aangeklaagd wegens doodslag. In Oostenrijk schoot een jager een 20-jarige dienstplichtige soldaat neer die deel nam aan een oefening. De schutter zag de man aan voor een wild zwijn. Een wandelaar in Nederhorst den Berg werd getroffen door hagelkogeltjes. De 43-jarige man hoorde een geweldige knal en had het gevoel dat hij een klap recht in zijn gezicht kreeg. Even later zat hij onder het bloed. Op zo'n zeventig meter afstand zag hij aan de overkant van de spiegelplas een jager staan. Aanvankelijk beweerde de schutter dat hij de andere kant op schoot op een vlucht eenden. Maar de bloedige feiten keerde zich onmiskenbaar tegen hem. Het slachtoffer heeft aangifte gedaan. Inmiddels heeft de schutter twee keer telefonisch contact gezocht

en een bos bloemen gestuurd. Zal de schutter zo omgaan met de dieren die hij 'ziek' schiet?

Op de site van de AID, www.aid.nl, kun je bijna elke week over een nieuwe jachtmissstand lezen. We raden u aan om deze site regelmatig te 'bezoeken'.

Afgelopen weken kwam het bizarre nieuws naar buiten dat NS Rail Infrabeheer het stoere plan had om langs de spoorlijn Apeldoorn-Amersfoort hekken te plaatsen om op deze manier het dood rijden van dieren tegen te gaan. Als dit plan door zou gaan, betekent dat een grote versnippering van de Veluwe en dan zou al het geld dat werd uitgegeven voor de aanleg van het ecodeuct over de A1 over de balk zijn gegooid. Gelukkig stonden diverse organisaties zoals de stichting Het Veluws Hert en Wildbeheer Veluwe en ook de provincie Gelderland op hun achterste benen. Voorlopig is het plan op de lange baan geschoven en komen de 'natuurbeschermers' pas weer in actie als het leefgebied van ons 'Veluws wild' in het geding is. Ik heb nog wel wat voorbeelden waar deze organisaties actie tegen zouden kunnen voeren: bijvoorbeeld tegen de toenemende plezierjacht in diverse natuurgebieden van Staatsbosbeheer of tegen de hekken om het Kroondomein.

Diverse Drentse kranten maakten melding van een 'klucht' rond de roeken in

De Wolden. Wat was er aan de hand? De Gemeente De Wolden worstelde al jaren met het roeken probleem. Volgens de gemeente zorgen ze voor overlast door geluid, uitwerpselen en schade aan de landbouwgewassen. Maar tegelijk is deze vogel (gelukkig!) ook beschermd. Om aan deze impasse een eind te maken koos men voor een andere aanpak. Om diverse groepen inwoners van De Wolden te betrekken bij deze discussie, werd gekozen voor een gevarieerd aanbod van activiteiten. Onderzoek, expositie, excursies en een programma op de basis-scholen. Maar het leukste en meest originele was dat men een toneelgezelschap een klucht liet spelen over het probleem. Een wethouder van een gefingeerd Drents dorp, dat overlast had van een roekenkolonie, wilde daartegen gaan optreden. Hij richtte samen met een dame uit Den Haag een lokale actiegroep op. Door allerlei verwickelingen op het persoonlijke vlak komt het tot een ontknoping waar de wethouder niet op had gerekend... Het is te hopen dat de projectgroep die de activiteiten in De Wolden op touw zette, zich niet laat overdonderen door het NLTO, dat over het algemeen geen afkeer heeft van de jacht. En dat is nog maar zacht uitgedrukt. Misschien komt het ooit nog zo ver dat we de plaatselijke toneelvereniging van De Wolden op een jaarvergadering van de Fauna-bescherming uitnodigen!

Groot alarm!

Op 5 november zijn er in de Tweede Kamer een aantal moties ingediend, waarvan het grootste deel zuiver en alleen is bedoeld om de jacht weer vrij spel te geven.

Op 12 november is over deze moties gestemd (zie ook tabel op de volgende pagina). Gezien de huidige samenstelling van de Tweede Kamer lag het voor de hand dat de meeste van deze moties zouden worden aangenomen en dat is ook gebeurd, binnen acht maanden na invoering van de Flora- en faunawet. Het is vervolgens aan de demissionaire minister om hier wel of niet iets mee te doen. Gezien het feit dat een aantal van deze moties een wetswijziging vergen lijkt ons een eventuele keuze voor het in gang zetten van een dergelijke wijziging niet alleen bijzonder ongewenst maar ook in feite onjuist. Maar ook de moties waarvoor geen wijziging van de wet zelf noodzakelijk is betekenen een zodanige ingreep in de uitgangspunten en intenties van de wet dat wij de minister met klem hebben verzocht ook de uitvoering van deze moties achterwege te laten.

Hieronder zullen wij een opsomming geven van deze moties die zijn ingediend, waarbij is vermeld door welke partijen ze zijn ingediend en/of ondersteund.

Motie 17

Verzoek om vos, zwarte kraai en kauw weer bejaagbaar te maken (ingediend door CDA, VVD, LPF, SGP, LN en De Jong).

De bedoeling van deze motie is om deze drie diersoorten op de landelijke vrijstellingslijst te laten plaatsen. Dat houdt in dat deze diersoorten gedood mogen worden door elke grondgebruiker op zijn eigen gronden wanneer er sprake is van belangrijke schade aan landbouwgewassen. Vossen richten uiteraard geen landbouwschade aan en daarom wordt in deze motie tevens gevraagd om in de wet te laten opnemen dat 'schade aan fauna' ook een argument kan zijn voor grondgebruikers om dieren te doden.

Op deze manier worden deze dieren weer net zo vogelvrij verklaard als ze waren onder het regime van de Jachtwet. Door de indieners van de motie wordt gesuggereerd dat het onder de Flora- en faunawet niet mogelijk zou zijn om belangrijke schade te bestrijden. Dat is natuurlijk onzin. Wanneer sprake is van belangrijke schade kan op dit moment een ontheffing worden aangevraagd. Kennelijk vrezende jagers dat hun argumentatie bij de rechter geen stand zal kunnen houden en dat zij bij gebrek aan bewijs in de toekomst mogelijk geen ontheffingen zullen ontvangen omdat de belangrijke schade onvoldoende is aangetoond! Zij bepalen liever zelf wanneer ze dieren doden zonder dat ze daarbij moeten aantonen dat het noodzakelijk is.

Motie 18

Verzoek om jacht te openen in gebieden die zijn aangewezen als natuurmonument, wetland of speciale beschermingszone in het kader van de Vogelrichtlijn (ingediend door CDA, VVD, LPF, SGP, LN en De Jong).

Dit betekent gewoon een ordinaire verruiming van de

mogelijkheden voor jagers om hun schadelijke en versturende hobby in de meeste waardevolle natuurgebieden van Nederland uit te oefenen.

Motie 21

Verzoek om benuttingsjacht op edelhert, damhert, ree en wild zwijn toe te staan (ingediend door WD, LPF, CDA en LN).

In de huidige wet mogen deze diersoorten alleen worden gedood vanwege belangrijke schade. Met deze motie wordt voorgesteld om de term 'populatiebeheer' weer in te voeren. Daarmee wordt bedoeld dat deze dieren mogen worden geschoten om te 'oogsten' ofwel vanwege het verkrijgen van vlees of trofeeën.

Op deze manier worden herten en zwijnen gedegradeerd tot scharrelvlees dat vrij door de natuur mag rondlopen totdat een jager honger krijgt. Of tot producenten van wandversieringen in de vorm van een opgezette kop met gewei of slagstanden. Een dergelijke omgang met in het wild levende dieren en dan nog wel de grootste zoogdieren, die in ons kleine land leven, is verwerpelijk en zelfs ronduit belachelijk.

Motie 23

Verzoek om als definitie van belangrijke schade een bedrag van € 115,- per geval te hanteren (ingediend door LPF en CDA).

Deze motie zorgt ervoor dat de term 'belangrijke schade' geen enkele inhoud meer heeft. Wanneer een schade van €115,- al reden zou zijn om een ontheffing te verlenen zou dat in feite betekenen dat er altijd een ontheffing kan worden verleend. Zeker in het geval van kostbare gewassen zoals de bomenteel hoeft er maar een enkele boom te zijn beschadigd om aan dit criterium te voldoen. Een bedrag van €115,- is op sommige bedrijven nog niet eens 0,01 procent van de totale opbrengst! Hieruit blijkt maar weer eens dat het criterium 'schade' wordt misbruikt om de jachthobby te beoefenen, waardoor er minder aandacht dreigt te komen voor de echte schadegevallen.

Motie 24

Verzoek om het kappen van bomen en snoeien en maaien van struikgewas en riet toe te staan in het broedseizoen (ingediend door LPF, VVD, CDA en LN).

Met deze motie wordt de tijd zelfs teruggedraaid naar de periode voor invoering van de Vogelwet. In de Vogelwet van 1936, die is vervangen door de huidige Flora- en faunawet, was al een verbod opgenomen om vogels opzettelijk te verstoren tijdens het broedseizoen. Door uitvoering van deze motie, waarvoor overigens een wetswijziging noodzakelijk is, zal de vogelstand met name van de schuwe bos- en rietvogels nog sneller achteruitgaan dan nu het geval is.

De indieners van deze motie beseffen blijkbaar zelf niet hoezeer zij op deze manier hun onkunde op milieugebied ten toon spreiden.

De dwergganzen van Anjum en van de Abtskolk

Van alle in Europa voorkomende ganzen is de dwerggans ongetwijfeld de zeldzaamste én de meest bedreigde. Nog maar enkele decennia geleden overwinterden er in Hongarije en Roemenië vele honderden. Daar is vrijwel niets meer van over. In heel Scandinavië broeden nu naar schatting nog maar zo'n dertig paartjes.... Begin jaren tachtig is in Zweden een project gestart om de populatie dwergganzen te redden. Ja, door jagers.... De gedachte erachter was, dat de jonge dwergganzen zouden moeten leren naar veiliger overwinteringsgebieden te trekken dan Zuidoost-Europa. Naar Nederland bijvoorbeeld. Eieren van dwergganzen liet men in de oorspronkelijke broedgebieden in Zweden uitbroeden door brandganzen. Vervolgens vlogen de jonge ganzen met hun pleegouders mee naar de vooral in ons land gelegen overwinteringsgebieden. Het project had succes. In de loop der jaren zijn steeds grotere aantallen dwergganzen in ons land waar te nemen en daaronder bevinden zich ook veel exemplaren zonder kleuringen. Dat betekent dat de oorspronkelijke projectganzen er in slagen in het wild jongen voort te brengen en deze ook inderdaad naar ons land mee te nemen. In 2000 overleed de grote initiator van het project, Lambert von Essen, en was er bovendien enige twijfel ontstaan over de vraag of de vogels van de uit gevangenschap afkomstige eieren vogels wel gegarandeerd raszuiver zouden zijn. Het project stopte, maar de inmiddels in Zweden geïntroduceerde ganzen blijven het goed doen. Jaarlijks overwinteren nu tot zo'n zeventig vogels op de drie belangrijkste plaatsen in ons land: de omgeving van Anjum in Friesland, de Hoeksche Waard in Zuid-Holland en bij Petten in Noord-Holland. Dit laatste gebied is een paar jaar geleden aangekocht door Staatsbos-beheer, onder andere vanwege het feit dat het een belangrijk overwinteringsgebied voor ganzen is. En wat gebeurt er vervolgens? Staatsbosbeheer verhuurt de jacht in het gebied.... Alleen op hazen en wilde eenden, zeggen ze, die daar in het grasland echter nooit ook maar de minste schade kunnen toebrengen. Maar ook, omdat de jagers dan de overlast van

ganzen door verjaging kunnen bestrijden. Nog afgezien van het feit dat de Flora- en faunawet dat verbiedt, is het gebied daar nu juist voor aangekocht. Resultaat is nu, dat iedereen ontevreden is. Op de jagers na. Staatsbosbeheer heeft eigenlijk spijt maar de jagers hebben uiteraard geen enkele neiging vrijwillig hun net afgesloten contract weer op te zeggen. De boeren beklagen zich over het feit dat bij de jacht op hazen en wilde eenden nu duizenden ganzen uit het gebied van Staatsbosbeheer worden verjaagd. Met het risico dat ze bij hen neerstrijken. En de natuurliefhebbers. Zij dachten te kunnen genieten van de enorme aantallen vogels, maar die worden, vooral vanaf 15 oktober, steeds weer verjaagd en worden daardoor ook steeds schuwer. Niet zonder reden, want enkele jaren geleden werd er nog een geringde dwerggans geschoten. Toen overleg met Staatsbosbeheer op niets was uitgelopen is de Faunabescherming een juridische procedure gestart. Nederland is in het kader van de Habitatrichtlijn verplicht belangrijke overwinteringsgebieden van zeldzame vogelsoorten als beschermd natuurgebied aan te wijzen. Daarvoor is nodig dat regelmatig 0,1% van Europese populatie van de dwerggans in het gebied verblijft en dat wordt de laatste jaren gemakkelijk gehaald. En in een Habitatrichtlijngebied mag niet gejaagd worden. Zelfs de voorgenomen wetswijziging zal betekenen dat in dit geval de jacht niet verpacht mag worden. Onze klacht heeft bij het Ministerie van LNV geen gehoor gevonden. Het ministerie is niet van plan het gebied aan te wijzen, omdat ze vinden dat de Dwerggans geen van nature in Nederland voorkomende soort is. Ze zouden allemaal afkomstig zijn van herintroductie en bovendien wellicht ook nog genetisch vervuild. Terwijl bekend is dat ieder jaar kleine aantallen naar ons land komen, ook al toen er van het hele project nog geen sprake was. En dat die genetische vervuiling alleen maar een vermoeden is: op geen enkele wijze zijn de projectganzen te onderscheiden van soortgenoten met uitsluitend wilde voorouders. Juridisch zijn ze allemaal gelijk en heeft het ministerie geen poot om op te staan. Althans, tot die conclusie zal de rechter hopelijk binnen afzien-

bare termijn komen. Vogelliefhebbers maken dan ook geen enkel verschil tussen dwergganzen van verschillende herkomst. En kunnen dat ook niet maken. Het is een spectaculaire soort, die niet eenvoudig tussen andere ganzen te ontdekken is. Over de opwinding die de dwerggans bij vogelliefhebbers te weeg kan brengen, en over het wel en wee van de vogels in hun broedgebied, hun overwinteringsgebied en onderweg, is een bijzonder aardig boek verschenen: De dwergganzen van Anjum. Met heel veel tekeningen en aquarellen van Erik van Ommen en verhalen vol sfeer van ganzenkenner Gerard Ouweneel. Het enthousiasme voor deze bijzondere vogelsoort én voor het Zweedse project straalt van ieder bladzijde af. Het boek telt 112 pagina's, kost €24,95 en is uitgegeven door de KNNV. Wrang is wel dat de mede-auteur van het voorwoord dezelfde is die het ministerie van LNV heeft geadviseerd alle dwergganzen in Nederland als niet-beschermwaardige, geïntroduceerde vogels te beschouwen. En het schieten op ganzen in beperkte mate weer toe te staan. Het boek zelf is één pleidooi om de laatste dwergganzen iedere mogelijke bescherming te bieden.

Harm Niesen

Dringend beroep op de Raad van State

Geen landelijke vrijstelling voor jacht op vossen

Minister Veerman handelt in strijd met Flora- en faunawet

Op pagina 8 kon u al lezen dat de minister van LNV van plan is om kraaien en kauwen op de landelijke vrijstellingslijst te plaatsen, waardoor ze weer het hele jaar door 'bejaagbaar' zijn. Dat zelfde lot wacht - als het aan deze minister ligt - ook de vos. De afgelopen maanden hebben verschillende rechters de door een aantal provincies vastgestelde aanwijzingen voor het schieten van vossen geschorst omdat ze in strijd zijn met de Flora- en faunawet. De Faunabescherming meent dan ook dat er voor het vogelvrij verklaren van de vos geen enkele legitimatie is en dat de minister de letter én de geest van de Flora- en faunawet geweld aan doet als hij zijn voornemen om de vos weer 'bejaagbaar' te maken ten uitvoer zou brengen. In onderstaand persbericht legt De Faunabescherming uit waarom ze de minister in een brandbrief vraagt af te zien van dit voornemen.

Persbericht

De rechtbank te Arnhem heeft op verzoek van De Faunabescherming de door de provincie Gelderland vastgestelde aanwijzing om vossen te schieten geschorst. Eerder schorsten rechtbanken in Drenthe, Flevoland, Utrecht en Noord-Holland soortgelijke aanwijzingen omdat onvoldoende was aangetoond dat er een oorzakelijk verband bestaat tussen predatie door vossen en de achteruitgang van weidevogels. Nu inmiddels in vijf provincies is komen vast te staan dat het voorgenomen overheidsbeleid in strijd met de Flora- en faunawet is, heeft De Faunabescherming in een brandbrief aan de Raad van State en minister Veerman gevraagd de aantasting van de werking en uitvoering van de Flora- en faunawet definitief een halt toe te roepen. Het kan en mag niet zo zijn dat een maatschappelijke organisatie in alle provincies genoodzaakt wordt onwettig beleid voor de rechter te brengen, zonder dat de overheid daaraan consequenties verbindt.

De Faunabescherming heeft zich in een brandbrief gewend tot de Raad van State naar aanleiding van het voornemen tot wetwijziging waarmee de vos opnieuw in heel Nederland vogelvrij wordt verklaard.

In haar brief toont De Faunabescherming aan dat het voornemen in strijd is met eerder geformuleerd overheidsbeleid, met de wens van diverse provincies en in strijd met de wet op basis van een groot aantal rechterlijke uitspraken.

Het voornemen van minister Veerman (LNV) om de vos op een landelijke vrijstellingslijst te plaatsen ligt op dit moment voor advies bij de Raad van State.

Lang voor het inwerkingtreden van de Flora- en faunawet werd in jagerskringen de hetze tegen hun concurrent de vos stevig opgevoerd. In de media regende het klachten over de vermeende wandaden van Nederlands grootste roofdier zoals stelen van kippen, doden van schapen en verspreiden van ernstige ziekten. Deze onbewezen klachten konden steeds eenvoudig worden ontzenuwd. Eén aantijging inzake de vos was nog niet beproefd

namelijk de achteruitgang van de weidevogels. Het argument om de vos nu in heel Nederland vogelvrij te verklaren is dat deze diersoort 'schade aan fauna' en dan met name weidevogels zou veroorzaken, waarbij 'predatie' (het doden van in het wild levende dieren door roofdieren) wordt bedoeld.

Recente uitspraken van het ministerie van LNV staan haaks op het beleid dat minister Veerman nu onder invloed van de jagerslobby in de Tweede Kamer en op initiatief van het CDA voorstaat. Zo werd door de ambtsvoorganger van minister Veerman aangegeven dat predatie een natuurlijk verschijnsel is, dat de vos niet op grote schaal schade aan fauna aanricht en het daarom onterecht zou zijn om in het hele land en gedurende het gehele jaar bejaging van de vos toe te staan.

Maar ook minister Veerman zelf schreef recent in een brief aan de Tweede Kamer dat predatie door vossen aan weidevogels een lokaal probleem is dat lokaal en planmatig kan worden aangepakt. Op basis van de huidige wetgeving kunnen provincies namelijk ontheffingen verlenen om vossen te doden indien de noodzaak deugdelijk is onderbouwd. Ingrijpen in een natuurlijk proces vereist wel een zorgvuldige afweging, aldus de minister. Daarbij moet het oorzakelijk verband worden aangetoond tussen aanwezigheid van vossen en achteruitgang van weidevogels.

Om te onderzoeken of predatie door vossen wel of niet als een probleem moet worden beschouwd wordt op dit moment een grootschalig en langjarig wetenschappelijk onderzoek verricht. In de tussenrapportage geven de onderzoekers zelf aan dat predatie door vossen op dit moment niet als belangrijkste oorzaak kan worden aangewezen.

Ondanks dit gebrek aan bewijs hebben verschillende provincies de afgelopen periode toch in strijd met de wettelijke voorschriften toestemming verleend om vossen te doden.

In de Flora- en faunawet staat de bescherming van dieren centraal. Het is daarom onbegrijpelijk dat minister Veerman nu, onder druk van een meerderheid van de huidige Tweede Kamer die zich nauwelijks met het lange wetgevingstraject van deze wet heeft bemoeid, gelet op zijn eerdere uitspraken en het nog lopende onderzoek voorstelt om de vos landelijk vogelvrij te verklaren.

Om die reden doet De Faunabescherming een zeer dringend beroep op de Raad van State om de minister te adviseren de vos niet op de landelijke vrijstellingslijst te plaatsen.

Redactie

Het voornemen om de vos op een landelijke vrijstellingslijst te plaatsen ligt op dit moment voor advies bij de Raad van State. De Faunabescherming heeft de Raad dringend verzocht de minister negatief te adviseren (foto: Geurt Besselink).

Jacht in het Geldersch Landschap

Als er sneeuw ligt ben ik veel op pad. Zo was ik op een winterse dag tussen kerst en oud en nieuw in her Leuvenumse Bos op de Noord-Veluwe. Met een laagje sneeuw ligt de Veluwe er altijd fraai bij. Het was een doordeweekse dag waardoor het vrij rustig was. Weinig verkeer en wandelaars. Op de terugweg ga ik altijd langs het landgoed Staverden, vlakbij Elspeet. Dat landgoed is ongeveer zeventienhonderdvijftig hectare groot en eigendom van her Geldersch Landschap. Karakteristiek voor de omgeving zijn de beken en her witte kasteel dat uit ongeveer 1835 dateert. Het grootste deel van het landgoed is vrij toegankelijk. Alleen de rustgebieden en het gebied rond het kasteel zijn gesloten. Het landgoed bestaat voornamelijk uit bossen, afgewisseld met weiden en akkers waardoorheen vele beekjes hun weg vinden. De bekendste en grootste beek is wel de Staverdense beek, die vanuit Uddel naar Harderwijk loopt en uitmond in het Veluwemeer.

Die middag hoorde ik bij Staverden knallen. Het was wel de tijd voor vuurwerk maar dit leek meer op een jachtpartij. De knallen bleven doorgaan en ik ben maar eens gaan kijken. Toen ik in de buurt kwam begreep ik waar ze mee bezig waren. In het bos ligt een klein meertje. Waarschijnlijk waren ze daar op eenden aan het jagen. Over een bospad kon ik af en toe wat jagers zien lopen. Terwijl ik even zat te bedenken wat ik zou doen, stapten de heren in een jeep en gingen verder het bos in. Vreemd genoeg stond er geen afzetting en

werd de wandelaar er niet op geattendeerd dat er werd gejaagd. Ik ben zelf ook maar verder gegaan. Bij het kasteel was ik nog wat aan her fotograferen toen ik weer knallen hoorde. Ik ging weer terug en vond de jagers langs een bospad. Het leek wel op een drijfjacht: Een aantal jagers stond op een afstand van elkaar langs het pad te wachten op de drijvers, die ik overigens vanuit mijn positie niet kon zien.

Vanaf de openbare weg heb ik even staan kijken. Er gebeurde niet zo veel maar ik werd toch wat nieuwsgierig. Waar werd er nu op gejaagd? Zoveel wild zat hier toch niet. Ik ging richting de jagers. Het bosgebied is vrij toegankelijk en hier was ook nergens aangegeven dat er werd gejaagd. Met de eerste jager kwam ik in gesprek. Een uiterst vriendelijke man die vroeg of ik geïnteresseerd was in de jacht. Dat was ik wel. Hij vertelde dat ze op eenden hadden gejaagd. En

dan met name de mannetjes en de niet natuurlijk gekleurde eenden, ook wel de soepeenden genoemd. Van die mannetjes waren er te veel merkte hij op. Nu was er een drijfjacht gaande. In de verte zag ik de drijvers aankomen. Ik vroeg hem waarop werd gejaagd. Met name op fazanten en hazen. De eerste soort kwam ik er nauwelijks tegen en dat vertelde ik hem. 'Ze zitten hier wel' was zijn antwoord. Hij vertelde verder. Hij was hier vandaag op uitnodiging want hij woonde daar een hotel. De drijvers kwamen dichtbij en de man attendeerde me dat ik in zijn schietrichting stond en beter iets op zij kon gaan staan. Ik deed het maar want ik verwachtte hier toch geen hazen of fazanten. De drijvers waren dichtbij en er vloog nog wel een snip op. Ik vroeg de man nog op de valreep met hoeveel jagers ze waren maar kreeg daar niet echt antwoord op. Ik schatte

dat ze met een man of acht waren. Er gebeurde verder niets en de heren betrokken. Eén van de drijvers sprak met de hoteleigenaar maar ik kon er helaas niets van verstaan. Waarschijnlijk was hij de leider van het geheel. Aan de gezichtsuitdrukking kon ik zien dat hij het niet zo prettig vond dat ik er bij stond en zeker niet, dat we met elkaar in gesprek waren. Het zou mij niets verwonderen als de vriendelijke man een spreekverbod had gekregen. Overigens verbaast het mij niets dat hier bij het Geldersch Landschap nog steeds de plezierjacht wordt beoefend. De vele hoogzitten en jachthutten die je overal in de gebieden van het Geldersch Landschap ziet, staan daar vast niet voor niets.

Geurt Besselink
www.natuurfotogeurt.nl

